

LOCUL JOCULUI DIDACTIC ÎN DEZVOLTAREA ȘI ÎMBOGĂȚIREA VOCABULARULUI

Prof. BĂLHUC TEREZA EVELINA

Școala „Iordache Cantacuzino” Pașcani, Iași

În învățământul de astăzi, jocul didactic nu are doar semnificație funcțională, de simplu exercițiu pregătitor și util dezvoltării fizice a copilului, ci una de asimilare a realului la activitatea proprie a acestuia, la reflectarea și transformarea realității pe plan imaginar, motiv pentru care jocul didactic a devenit astăzi una din principalele metode active, atractive, extrem de eficiente în munca instructiv-educativă.

Făcând un transfer de energie, de motivație dinspre jocul propriu-zis spre activitatea de învățare, sau asociind un interes imediat și puternic, specific jocului, unor obiective sau sarcini de învățământ, există posibilitatea ca acțiunea distractivă să se transforme într-un factor de exersare, de antrenament, fără ca cel care se joacă să fi avut această intenție.

Jocul didactic nu reprezintă un scop în sine, ci doar o modalitate de lucru, alături de celelalte, la care învățătorul – fără a abuza de ele – apelează în diverse etape ale lecției și chiar în afara orelor de curs. În joc, copiii sunt dornici să-și pună la încercare iscusința și urmăresc cu perseverență atingerea performanței.

Pentru valoarea sa formativ-educativă, mai ales când învățarea intensă conduce la scăderea activismului, învățătorul poate utiliza jocul didactic în realizarea obiectivelor cognitive ale lecției: de reactualizare, de dobândire, de înțelegere, de aplicare, de fixare, de evaluare. Făcând apel la diferite categorii de jocuri didactice, învățătorul își manifestă creativitatea atât în alegerea lor cât și în conceperea sau adaptarea de noi jocuri potrivit obiectivelor, particularităților clasei, disciplinei.

„De bogăția de idei a jocului, de puterea de atracție pe care o exercită aceste idei depinde forța emoției, a efortului intelectual și de voință, spiritul de organizare al fiecăruia dintre participanții la joc.”¹

În învățământul primar, jocul didactic se poate utiliza în orice etapă a învățării, într-un anumit moment al lecției sau întreaga activitate se poate desfășura pe baza jocului, ținându-se seama de obiectivele stabilite. Știind că obiectivele lecției se realizează printr-un sistem de metode, învățătorul nu va uita să integreze cât mai echilibrat jocul între celelalte strategii didactice. O utilizare excesivă a lui nu va reflecta decât o slabă proiectare a lecției. Abuzul și excluderea jocului didactic, duc la dezorganizare, rămânere la concret sau oboseală intelectuală, distragerea atenției.

De asemenea, jocul didactic nu trebuie înțeles ca un procedeu menit să „umple” un gol în lecțiile cu școlarii mici, generat de ideea că la această vârstă, în special la clasa I sarcinile didactice ar putea fi rezolvate în mai puțin de 45 de minute. Uneori cele 5 minute din finalul lecțiilor, deși sunt ocupate de jocuri, obosec mai mult pe copii decât dacă în întreaga oră, indiferent de durata ei, s-ar activa motivațiile intrinseci (dorința, interesul, plăcerea) sau dacă elevii ar fi puși în situația să rezolve unele sarcini didactice în sprijinul jocului. Privit astfel, jocul nu apare ca o joacă, ci ca o modalitate ingenioasă de stimulare a activității de învățare.

Jocul didactic nu poate fi utilizat numai ca o activitate în completare sau în cadrul activităților recreative (clasa I). Cum „completarea” nu este separată de obiectivele și conținutul lecției, ci este o consolidare, o aplicare, o dezvoltare, jocul realizează unul din aceste obiective. Din acest motiv, poziția lui poate fi schimbată și în alt moment al lecției, deoarece însăși „completarea” poate fi schimbată în funcție de gradul de menținere a atenției elevilor, de capacitatea lor de efort care este variabilă în timpul activității școlare.

¹ Evghenia Aleksandrovna Flerina - „Jocul și jucăria”, E.D.P., București, 1976, pag. 3

Jocul didactic este o **metodă activă** de lucru cu multiple implicații psihologice care contribuie la pregătirea înțelegerii noilor cunoștințe, la deconectarea și refacerea forțelor intelectuale, la fixarea unor tehnici de lucru sau la formarea priceperilor și deprinderilor de muncă independentă. El valorifică în condiții și forme noi cunoștințele elevilor, diversifică metodologia lecțiilor de limba română, matematică, științe, istorie, muzică, desen ș.a.

Jocul didactic exercită influență deosebită asupra celor mai profunde laturi ale personalității copilului, prin rolul său în formarea unei gândiri concrete. Având rol în precizarea, consolidarea, adâncirea, sistematizarea și evaluarea cunoștințelor nu exclude posibilitatea folosirii în transmiterea cunoștințelor. Jocul didactic are o largă contribuție în stimularea și dezvoltarea proceselor psihice.

Pentru copil jocul este distracție, este învățatură, este muncă, mijloc prin care se educă, își însușește și își perfecționează limbajul, își structurează personalitatea. Această activitate cuprinde antrenarea memoriei, a inteligenței, a atenției, a reprezentărilor pornind de la percepția care se constituie pe suportul primelor semne scrise.

În faza de învățare limbajul este extern. Jocurile, prin problemele pe care le impun, cer ca elevii să se înțeleagă între ei asupra „strategiei”: își repartizează între ei sarcinile, propun soluții, recompense și pedepse, își comunică impresiile. Astfel își dezvoltă vocabularul și în același timp, limbajul extern.

La vârsta preșcolară, copilul vorbește singur atunci când se joacă pentru că, în această fază de dezvoltare psihică, el „gândește cu voce tare”. Interiorizarea limbajului este în strânsă legătură cu dezvoltarea gândirii.

Pornind de la asocierea cuvântului cu imaginea și acțiunea care conduce la înțelegerea semnificației, se ajunge la însușirea sistemului limbii cu toate sinuozițiile structurii gramaticale; limbajul însușit, introdus activ în proiectarea și desfășurarea noțiunii, precum și dialogul, dezvoltă gândirea printr-o influență covârșitoare. Copilul preșcolar degajează din activitatea verbală proprie anumite reguli și caută chiar să le impună și altora.

Astfel, în clasa I, în perioada preabecedară, în cadrul orelor de limba română se preiau și se dezvoltă unele exerciții – jocuri din programa învățământului preșcolar, jocuri privind mai multe sarcini:

- pentru izolarea cuvintelor din propoziții: jocurile: **Alege corect !, Continuă propoziția, Cuvintele s-au încurcat, Cine spune mai multe?, ...;**

- pentru despărțirea cuvintelor în sunetele componente jocurile: **Spune mai departe !, Unde e greșeala ?, Răspunde dacă știi !, Jocul păcălelilor,**

Când jocul îmbracă forma colectivă – **Magazinul cu jucării, Să primim musafirii, În vizită, Salut !, Cum ne comportăm frumos** – funcția de comunicare a limbajului este cultivată în mod deosebit.

În cadrul jocului, în faza inițială de dezvoltare este necesar obiectul sau substitutul material (jucăria). În urma experienței căpătate, obiectul este înlocuit, cu timpul, cu cuvântul denumire. Acum acțiunile și gesturile sunt prescurtate prin intervenția limbajului.

„În felul acesta acțiunile de joc au un caracter intermediar, căpătând treptat caracterul de acțiuni mintale cu semnificații ale obiectelor efectuate în planul limbajului cu voce tare care se mai sprijină foarte puțin pe acțiunea externă, căpătând caracterul gestului – indicator general.”²

Conform lui Jean Piaget se depășește faza „cunoașterii intuitive”, caracterul „dominant egocentric” al limbajului se diminuează ca urmare a dezvoltării operațiilor intelectuale (analiza și sinteza) implicate în asimilarea unităților lexicale, crescând viteza de manifestare a funcțiilor de comunicare și autoreglare a limbajului.

² Elkonin D.B. - „Psihologia jocului”, E.D.P., București, 1980, pag. 314